

HANDREIKING

VOOR DE

(THUIS)LEERKRACHT

Over onderwijs aan en begeleiding van DWS/DD-leerlingen en andere cognitief getalenteerde leerlingen in de klas

November 2022

Inleiding

Met deze handreiking willen we (thuis)leerkrachten enkele handvatten bieden om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de onderwijs- en begeleidingsbehoeften van de cognitief talentvolle leerlingen in hun klas en specifiek in de omgang met de DWS of DD-leerling(en). Allereerst wordt er ingegaan op passend onderwijs voor cognitief talentvolle leerlingen in algemene zin. Hierna bespreken we het aanbod in de reguliere klas. Tenslotte komt het versterken van samenhang tussen de reguliere klas en DWS/DD aan de orde.

1. Passend onderwijs voor cognitief talent

Binnen passend onderwijs is het belangrijk dat aan de onderwijs- en begeleidingsbehoeften van álle leerlingen wordt voldaan. Voor cognitief getalenteerde leerlingen kunnen de te ondernemen onderwijsaanpassingen op een trapsgewijze vorm schematisch als volgt worden weergegeven:

De onderwijsaanpassingen dienen te beginnen in de eigen, reguliere groep, waarbij er op minimaal drie niveaus wordt gedifferentieerd. Een deel van deze differentiatie bestaat uit het aanbieden van louter de noodzakelijke en nieuwe lesstof (d.m.v. het zogenaamde 'compacten'). Hierbij is het van belang om per leerling én per vakgebied te kijken of dat voldoende is, of dat er nog meer moet worden geschraapt. De vrijgekomen tijd kan de leerkracht invullen met zinvol verrijkingsmateriaal, waarbij er niet sprake is van

méér werk, maar vooral van ander werk, waarbij er een beroep wordt gedaan op verschillende leerdoelen en -vaardigheden.

Op het moment dat deze ‘basisaanpassingen’ binnen de groepen stevig zijn neergezet en worden uitgevoerd, kun je bepalen voor welke leerlingen dit aanpassingsniveau nog niet voldoende tegemoet komt aan hun behoeften. Voor deze leerlingen dien je, binnen de school, groepsdoorbroken te kijken naar oplossingen. Zo kun je bijvoorbeeld kinderen uit verschillende groepen op gezette tijden aan een project laten samenwerken. Als dit formeel wordt opgezet, spreekt men meestal over een plusklas of verrijkingsgroep. Hierbij komen kinderen uit verschillende groepen, één uur tot een dagdeel per week samen en krijgen zij aangepast en uitdagend onderwijs van een gespecialiseerde leerkracht. Onze variant hierop is *Different Day*.

Als dit groepsdoorbroken aanbod binnen de school is opgezet en wordt uitgevoerd, kan er vervolgens bepaald worden voor welke (kleine groep) leerlingen dit niveau van onderwijsaanpassingen nog niet voldoende biedt. Er dient dan gekeken te worden naar zowel het cognitieve vlak als naar sociaal-emotionele aspecten, zoals de aanwezigheid van voldoende ontwikkelingsgelijken (peers), waarmee het zichzelf kan vergelijken, kan sparren en zich in kan herkennen. Voor deze leerlingen biedt een bovenschoolse voorziening, zoals Day a Week School, mogelijk een uitkomst.

Uiteindelijk blijft er vanuit deze visie nog een (zeer) kleine groep leerlingen over dat ook hier nog niet genoeg aan heeft en alleen gebaat zal zijn bij een aparte onderwijsvoorziening voor hoogbegaafde leerlingen, op fulltime basis. De vraag naar deze voorziening is nog immer groeiend, maar zou in bovenstaand model mogelijk alleen nodig zijn voor de leerlingen die naast hun cognitieve begaafdheid zeer specifieke behoeften hebben aan onderwijsaanpassingen en begeleiding, zoals de zogenaamde ‘dubbel-bijzondere’ leerlingen of de ‘uitzonderlijk’ begaafde leerlingen (bijvoorbeeld de top 1 promille).

Samenhang in een doorgaande lijn

Als stip op de horizon willen we hier benoemen dat zowel het didactische aanbod als de manier van werken vanuit doelen en vaardigheden idealiter een doorgaande lijn heeft en dat daarin alle vormen van onderwijsaanpassingen (dus de reguliere klas, de binnenschoolse plusklas, evt. *Different Day* én *Day a Week School*) een samenhangend aanbod hebben. Op deze manier zijn de thuisklas en DD/DWS geen losstaande elementen, maar vormen zij een samenhangend en passend onderwijsaanbod voor álle cognitief talentvolle leerlingen. Op pagina 8 lees je wat wij momenteel hebben ontwikkeld om hieraan tegemoet te komen en wat jij kunt doen om daaraan bij te dragen.

2. Aanbod in de reguliere klas

Differentiatie

We gaan er vanuit dat er in de klas standaard op minimaal drie niveaus wordt gedifferentieerd. Veel methodes voorzien inmiddels in deze behoefte. Hoewel de meeste cognitief talentvolle/begaafde leerlingen bij alle vakgebieden in het 'hoogste' niveau zitten, zal er altijd per specifieke situatie en vakgebied 'op maat' moeten worden gekeken naar wat wenselijk en nodig is.

Compacten

Voor de leerling die weinig instructie en verwerking nodig heeft om tot beheersing van doelen te komen, compact je de reguliere lesstof door hier een selectie van te maken. Hierbij bepaal je wat op dat moment zinvolle lesstof voor deze leerling is en wat er mag worden overgeslagen. Immers, zij kunnen vaak uit de voeten met minder uitleg, oefening en herhaling dan de methode biedt.

Compacten is enerzijds belangrijk voor leerlingen die de reguliere lesstof goed beheersen, maar anderzijds kan het ook voor mogelijk onderpresterende leerlingen een welkome onderwijsaanpassing zijn.

In het volgende overzicht zie je in algemene zin welke lesstof wél belangrijk is om aan te bieden en welke lesstof je mogelijk kunt schrappen:

Wel aanbieden	(Deels) schrappen
<ul style="list-style-type: none">✓ Introductie van nieuwe elementen in de lesstof✓ Interactieve lessen✓ Opdrachten met probleemgericht karakter, gericht op inzicht✓ Groepsgerichte activiteiten (samenwerken)✓ Methodetoetsen✓ Verrijkingstof vanuit de methode	<ul style="list-style-type: none">✓ Herhalingsoefeningen✓ Opdrachten gericht op reproduceren van kennis✓ Remediërende oefenstof

Individueel compacten

Individueel compacten is gebaseerd op de leerbehoeften van de individuele leerling. Het gebeurt altijd op maat en is leerling-afhankelijk. Dat betekent dat je als leerkracht goed in de gaten dient te houden welk deel van de lesstof voor de specifieke leerling kan worden geschrapt en welke (nog) niet. Een manier om dit te bepalen is om de leerling een methodetoets vooruit te laten maken (vooruit toetsen).

Schoolbreed compacten

Er zijn ook mogelijkheden tot schoolbreed compacten van de reguliere lesstof. Hierbij wordt het leerstofaanbod afgestemd op de leerbehoeften van een groep leerlingen met ongeveer dezelfde leereigenschappen. Je kunt hier bijvoorbeeld met twee leerlijnen (niveaus) werken. Voordeel van schoolbreed compacten is dat er een eenmalige tijdsinvestering moet worden gedaan. Meer informatie over specifieke aandachtspunten voor het individueel compacten per vakgebied en over schoolbreed compacten vind je in het boek *Passend onderwijs voor begaafde leerlingen* (Sylvia Drent, Eleonoor van Gerven, 2012).

Overwegingen

Let er bij compacten op dat je bepaalde niet-vakinhoudelijke zaken meeweegt. Zo is het niet wenselijk dat een leerling steeds van zijn werk gehaald moet worden om weer even mee te doen. Daarnaast is het soms goed om de leerling mee te laten doen aan activiteiten die samen worden uitgevoerd, om de vaardigheden die horen bij het samenwerken te bevorderen.

Verrijken

Om leerlingen meer uitdaging te bieden wordt verrijkingsmateriaal ingezet. Dit kan worden aangeboden in de tijd die vrijkomt doordat leerlingen sneller door de stof heen gaan én doordat de reguliere lesstof in compacte vorm wordt aangeboden. Het is belangrijk dat verrijkingswerk niet méér van hetzelfde is, maar juist een beroep doet op het leren van andere vaardigheden dan bij de reguliere lesstof.

Zinvol verrijkingsmateriaal moet... (bron: SLO)

- ✓ een beroep doen op creativiteit
- ✓ open opdrachten bevatten
- ✓ een hoog abstractieniveau hebben
- ✓ een hoge mate van complexiteit hebben
- ✓ meerwaarde bieden ten opzichte van reguliere leerstof
- ✓ stimuleren tot een onderzoekende houding
- ✓ een beroep doen op de zelfstandigheid van de leerling
- ✓ een reflectieve houding uitlokken
- ✓ een beroep doen op metacognitieve vaardigheden
- ✓ uitlokken tot interactie

Belangrijk bij het aanbieden van verrijkingsmateriaal:

- ✓ stel heldere eisen (succescriteria) aan het werk
- ✓ maak het verrijkingsmateriaal een verplicht onderdeel
- ✓ laat het verrijkingsmateriaal terugkomen op het rapport/in het portfolio
- ✓ bied de leerling voldoende hulp en begeleiding waar nodig
- ✓ geef feedup, feedback en feedforward
- ✓ stimuleer het gebruik van verschillende (denk)strategieën
- ✓ Bespreek en beoordeel niet alleen het product, maar zeker ook het proces!

Zoals hierboven omschreven is het van belang dat je uitleg, begeleiding en feedback geeft, zowel het product als het proces bespreekt en beoordeelt en deze beoordeling ook rapporteert of meeneemt in het portfolio. De leerling heeft op deze manier het gevoel dat het verrijkingswerk dat hij verricht serieus genomen wordt en zal het daarom zelf ook serieus nemen.

In [bijlage 1](#) vind je een lijst met verrijkingsmateriaal dat wij per vakgebied aanraden.

(Meer verrijkingsmateriaal vind je op www.talentstimuleren.nl)

Hogere orde denken aan de hand van de Taxonomie van Bloom

Op relatief eenvoudige wijze kun je vragen en opdrachten voor leerlingen aanpassen naar een hoger en daarmee complexer denkniveau. In de taxonomie van Bloom (zie [bijlage 2](#)) vind je drie lagere en drie hogere denkniveaus. Binnen de drie hogere denkniveaus wordt de leerling gestimuleerd om te **analyseren**, te **evalueren** of te **creëren**.

Voorbeeld 1 - SPROOKJES

Een opdracht binnen het thema 'sprookjes' kan op een laag denkniveau zijn: "Noem vijf verschillende sprookjes en beschrijf van één sprookje hoe het verhaaltje gaat in maximaal 10 zinnen". Als we deze opdracht transformeren naar een hoger denkniveau, vragen we bijvoorbeeld: "Vergelijk 3 sprookjes naar keuze met elkaar, noteer alle overeenkomsten en verschillen. Schrijf daarna een eigen sprookje, waarin alle gevonden overeenkomsten verwerkt zijn".

Voorbeeld 2 - PLANETEN

Een opdracht binnen het thema 'planeten' kan op een laag denkniveau zijn: "Benoem alle planeten in ons zonnestelsel en beschrijf daarbij voor iedere planeet de afstand tot de aarde en de zon". Als we deze opdracht transformeren naar een hoger denkniveau, vragen we bijvoorbeeld: "Ontwerp een leefomgeving voor de mens op één van de planeten in ons zonnestelsel. Beschrijf onder andere hoe de mens aan zuurstof en eten kan komen, hoe zij daar terecht komen en hoe zij contact kunnen onderhouden met de mens op aarde".

Versnellen

Voor enkele leerlingen is het wenselijk dat zij versnellen. Versnellen kan op verschillende manieren, bijv.:

- ✓ Vervroegde instroming in groep 1
- ✓ Binnen één specifiek vakgebied sneller door de stof
- ✓ Tussentijdse doorstroom ("een klas overslaan")
- ✓ Vervroegde uitstroming (van groep 7 naar het V.O.)

Bij de overweging om een leerling te laten versnellen, dienen alle meespelende factoren te worden meegenomen, zoals de mate waarin de leerling op de didactische hoofdvakken voorloopt op zijn huidige klasgenoten en de sociale positie waarin de leerling zich in de huidige groep begeeft.

Om al deze factoren structureel mee te nemen en zo tot een gedegen beslissing te komen of versnellen wenselijk is, kan bijvoorbeeld gebruikgemaakt worden van het instrument 'Versnellingswijzer', zie <https://www.ijsselgroep-ed.nl/thema-s/kracht-in-de-klas/talent-en-hoogbegaafdheid/digitale-versnellingswijzer>

3. Belangrijke leerkrachtvaardigheden

Zoals je in het vorige hoofdstuk hebt gelezen, is het aanpassen van de leerstof een belangrijk element in de begeleiding van cognitief talentvolle leerlingen. Echter, de mate waarin de genomen onderwijsaanpassingen succesvol zijn, wordt grotendeels bepaald door de houding en vaardigheden van de leerkracht. Vanuit de literatuur en op basis van onze ervaringen met DWS-leerlingen, blijken in de begeleiding van cognitief talentvolle leerlingen, de volgende attitudes en leerkrachtvaardigheden van belang te zijn:

1. Een positieve en betrokken houding ten opzichte van cognitief talentvolle leerlingen

Het aannemen van een actieve en onderzoekende houding om de talenten te kunnen signaleren en te erkennen

2. Goed klassenmanagement

Waardoor er in de organisatie ruimte ontstaat voor het geven van feedback en begeleiding van de cognitief talentvolle leerlingen

3. Zelfkritisch zijn

Je eigen leerkrachtgedrag kunnen evalueren, openstaan voor eigen leermoment, fouten durven maken, zelf leerdoelen stellen, etc.

4. Flexibel opstellen

Methoden los durven laten, kunnen compacten of op een andere manier de lesstof kunnen aanpassen, bijvoorbeeld door het inzetten van 'hogere orde denkvragen' (zie bijlage 2)

5. Coachen vanaf de zijlijn

Leerling meer eigen verantwoordelijkheid geven, autonoom maken en bewust zelfregulerende vaardigheden aanleren

6. Oprecht en open zijn

Er voor zorgen dat je gedrag zoveel mogelijk een afspiegeling is van je gedachten en overtuigingen. Hier zijn (cognitief talentvolle leerlingen extra sensitief voor

7. Bieden van een uitdagende, betekenisvolle leeromgeving

Zelf nieuwsgierig en creatief (durven) zijn, bijvoorbeeld in de ontwikkeling van voldoende en zinvol materiaal en in het actief stimuleren van snel en complex denken

8. Betrokken zijn bij ouders van cognitief talentvolle leerlingen

(H)erkennen van mogelijke (thuis)problematiek, open staan voor kritisch betrokken ouders.

Waarschijnlijk is er geen leerkracht te vinden die op ál deze facetten uitblinkt. Het is echter wel van belang om je bewust te zijn van deze attitudes en vaardigheden, zodat je jezelf, waar nodig, nog verder kunt ontwikkelen.

4. Samenhang tussen de reguliere klas en DWS/DD

Samenhangend aanbod vanuit (persoonlijke) groeidoelen

Op DWS /DD wordt gewerkt aan vier doelgebieden: 'Hoe denk ik'; 'Hoe leer ik?'; 'Hoe werk ik samen?' en 'Hoe zie ik mezelf?'. In 2019 zijn hierbij nieuwe en inspirerende doelen opgesteld, gebaseerd op de DVO (SLO, 2017) en op Skillis (CED, 2018), zie bijlage 4. Dit zijn vakoverstijgende doelen gericht op het oefenen en ontwikkelen van vaardigheden. Wij noemen dit groeidoelen. Ook in reguliere klassen wordt in meer of mindere mate aandacht besteed aan deze vaardigheden. Er lijken zodoende voldoende kansen om een vaardigheid te oefenen in zowel de DWS-/DD-klas als de reguliere klas en zo meer samenhang aan te brengen in het gecombineerde aanbod.

We denken dat dit het meest zinvol is wanneer een leerling gemotiveerd is om met een vaardigheid te oefenen en deze zelf kiest. Wij noemen dat een persoonlijk doel van de leerling. Binnen DWS/DD is het een onderdeel van ons programma dat de leerlingen met alle doelen in aanraking komen en van daaruit een persoonlijk doel kiezen.

Werkwijze persoonlijke doelen op DWS/DD

De leerlingen maken tijdens de DWS-/DD-lessen kennis met deze doelen. Rond maart reflecteren de leerlingen op alle doelen en kiezen zij een persoonlijk doel waar ze langere tijd aandacht aan willen besteden en in willen gaan groeien. Dit leggen de leerlingen vast in hun groeiportfolio (het groeirapport bevat o.a. 'mijn doelkaart'). De ouders en thuisleerkracht(en) van de leerling worden op de hoogte gesteld van het persoonlijke doel dat is gekozen door de leerling.

Als thuisleerkracht kun je de samenhang versterken door een (kind)gesprek te voeren met de betreffende DWS/DD-leerling.

Hierbij een aantal tips:

- ✓ Bij een kindgesprek is het belangrijk dat er rust en tijd is om de leerling aan het woord te laten. Dit lukt het best wanneer de thuisleerkracht open vragen stelt vanuit nieuwsgierigheid en zonder oordeel.
- ✓ Er kan bijvoorbeeld gevraagd worden waarom er voor een bepaald doel gekozen is, wat de leerling hoopt te bereiken, wat al goed gaat en wat er nog lastig is.
- ✓ Waar mogelijk kan samen worden nagegaan of het wenselijk is om ook in de reguliere klas aandacht te besteden aan het persoonlijke doel. Dit kan door tijdens een kindgesprek te vragen hoe de leerling met het doel wil oefenen, wie of wat daarbij kan helpen, of er nu al iets gedaan wordt wat helpend is en of de leerling ook in de reguliere klas wil oefenen met het doel (op welke momenten en met welke hulp).
- ✓ Afspraken die vervolgens gemaakt worden kun je samen vastleggen in een kindplan.
- ✓ Zoek contact met de DWS/DD-leerkracht als je behoefte hebt aan meer informatie of suggesties.

Wij denken op deze manier een meer samenhangend en passend onderwijsaanbod voor de leerling te organiseren. We horen graag terug wat je ervaring is en welke ideeën je hebt om de samenhang verder te versterken.

Overige manieren om de samenhang te versterken:

Ruimte voor inbreng in eigen klas

De DWS/DD-leerling is een halve of hele dag per week uit de klas. Dit vraagt om gerichte en specifieke aanpassingen van het lesprogramma. Hierbij een aantal tips:

- ✓ Vraag de (mid)dag nadat de leerling naar DWS/DD was hoe hij/zij het heeft gehad. Kijk samen naar het thuisvel en bepaal of daar activiteiten tussen staan die ook in de thuisklas uitgevoerd kunnen worden. Dit kan met een klein groepje of met de gehele groep
- ✓ Laat de leerling (eventueel samen met andere DWS/DD-leerlingen) de activiteit voorbereiden en op een geschikt moment in de groep uitvoeren.
- ✓ Het huiswerk dat de leerling vanuit DWS/DD meekrijgt kan eventueel ook in de thuisklas worden gemaakt. Vraag aan de leerling of dit wenselijk is en kijk zelf in je klassenorganisatie wanneer dit uitkomt.

Voorbeelden van transfer

Het is wenselijk dat er een transfer (overdracht) plaatsvindt van de kennis, vaardigheden en lesmateriaal dat binnen DWS/DD is ontwikkeld en aangeboden, naar de deelnemende thuischolen. Voorbeelden van manieren waarop je als thuisleerkracht deze transfer kunt bevorderen zijn de volgende:

- ✓ Laat de leerling zijn/haar DWS/DD-product presenteren in de thuisklas
- ✓ Zoek samen met de DWS/DD-leerling(en) een toepasselijke activiteit uit en voer deze (eventueel samen met de leerling(en)) uit in de thuisgroep
- ✓ Laat de DWS/DD-leerling een activiteit voorbereiden, om vervolgens uit te voeren in de plusgroep of in een kleine groep begaafde kinderen op de thuishoofschool.
- ✓ Zet regelmatig een lesactiviteit in uit de lesklappers (deel 1, 2, 3 of 4) of uit het boek 'De lessen van Day a Week School'. Dit kan in de bovenbouwgroepen van de thuishoofschool. De lesklappers zijn (als het goed is) op alle deelnemende scholen aanwezig, in ieder geval digitaal. Mocht dit niet zo zijn, geef ons even een seintje.

Aanpassen reguliere schoolwerk

- ✓ Onze ervaring is dat het succesvol werkt wanneer de leerkracht alle aanpassingen en afspraken verwerken in een plan. Betrek de leerling zelf ook bij het maken van dit persoonlijk (kind)plan. Meer informatie over het opstellen van een kindplan vind je in Pameijer, van Beukering en de Lange (2009).
- ✓ Kijk naar mogelijkheden om de DWS/DD-lesdag in te vullen met vakken die voor de specifieke leerling(en) minder relevant zijn, zoals technisch lezen. Relevantere vakken, zoals bijvoorbeeld geschiedenis of begrijpend lezen, kunnen beter worden ingepland op de andere lesdagen, zodat de leerling dit niet hoeft te missen.
- ✓ Zorg ervoor dat de leerling gemiste essentiële lesstof (meestal in compacte vorm) inhaalt. Bepaal *samen met de leerling* welk deel van de stof daarbij essentieel is en welk deel van de stof kan worden overgeslagen.

Ter afsluiting

Wij hopen dat deze handreiking voldoende handvatten biedt om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van je cognitief talentvolle en (hoog)begaafde leerlingen en in de omgang met je DWS/DD-leerling(en) in de groep. Meer informatie over het DWS-programma vind je op www.dayaweekschool.nl. Hier vind je ook de gegevens van de DWS-leerkrachten en -contactpersonen in jouw regio. Wij zijn tevens te volgen op twitter via @dayaweekschool.

Literatuur en verwijzingen

- *Boer, E. de en Booy, N. (2010). Excellentie in ontwikkeling, handreiking (hoog)begaafdheid. KPC groep*
- *Bronkhorst, E., Drent, S., Hulsbeek, M., Steenbergen-Penterman,*
- *N. & Veer, M. van der (2009). Compacten van taal, SLO*
- *Drent, S., Gerven, van, E. (2012) Passend onderwijs voor begaafde leerlingen. Uitgeverij van Gorcum*
- *Pameijer, N., Beukering, T van, Lange, S. de (2009). Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam. Uitgeverij Acco.*

Bijlage 1

Suggesties voor verrijkmateriaal in de klas

Rekenen

- Rekeningert (Zwijsen)
- Plustaak rekenen (Delubas)
- Kangoeroe Rekeningert (Abimo)
- Somplex(tra) (MHR)
- Vierkant voor wiskunde/ Sikkepit (<https://www.vierkantwinkel.nl/>)
- Rekeningert (ThiemeMeulenhoff)
- Topklassers rekenen en wiskunde (ThiemeMeulenhoff)
- Denken in getallen (Eduforce)
- Rekeningert (Eduforce)

Taal

- Plustaak taal/lezen en begrijpend lezen (Delubas)
- Slimme taal: Kranten en tijdschriften (SLO)
- Slimme taal: Kinderliteratuur (SLO)
- Villa Alfabet met Villa Verdieping (Maretak)
- Plustaal (onderdeel van de methode Taalactief - Malmberg)
- Taalmeester (ThiemeMeulenhoff)
- SUPER Denkwerk (Bekadidact)
- Leeskrakers 1 en 2 (Schoolsupport)
- Cryptologisch 1 en 2 (Kinheim)
- Taalrein A t/m E (Kinheim)
- Literatuur en Creatief schrijven (Eduforce)
- Denken over Taal – groep 3 t/m 8 (Eduforce)

Vakoverstijgend en creatief denken

- Verrijkinglessen uit Vooruit (CBO Nijmegen, uitgeverij Kluwer)
- Het Grote Vooruitwerkboek Boek 1, 2 en 3 (CBO Nijmegen, uitgeverij Kluwer)
- www.lesmateriaalvoorhoogbegaafden.nl (van Minka Dumont)
- Topklassers: Cultuur/Wetenschap/Vreemde talen
- Doorzetters: Peter de Grote / Walt Disney (Eduforce)
- Kunstgeschiedenis: de Oudheid / - de Middeleeuwen (Eduforce)
- Breintrein Eureka (breinbrekers) (Kinheim)
- Sprookjes en Fabels (Kinheim)
- Evolutie (Kinheim)
- Outside the Box – Molly Potter (Schoolsupport)
- Het grote Vindingrijkboek en Het ideeëntoestel – David vd Kooij (Edupub.nl)

Digitaal lesmateriaal

- www.acadin.nl
- www.plannex.nl
- www.webquests.nl
- www.proefjes.nl
- <http://meesterharald.yurls.net>
- <https://online-learning.tudelft.nl/courses/scratch-programmeren-voor-kinderen/>
- <https://www.dedigitaletopschool.nl/>
- <http://www.codeuur.nl/lesmateriaal>
- <https://ootechniek.nl/>
- <https://www.iederkindeentalent.nl/lesmateriaal/>
- <http://scratch.mit.edu/>
- <http://www.khanacademy.nl/>
- <https://www.nemosciencemuseum.nl/nl/onderwijs/primair-onderwijs/lesmateriaal-po/>

Verrijkingstools

- **TASC-model** (stappenplan om aan een project te werken, zie <https://www.tascwheel.co.uk/>)
- **Taxonomie van Bloom** (over het 'hogere orde denken'), zie <https://talentstimuleren.nl/thema/stimulerend-signaleren/rijke-leeractiviteiten/bloom>
- **Denkhoeden** van de Bono (discussieperspectieven)
- **Denksleutels** van Tony Ryan (tool om kritisch, creatief en analytisch denken te stimuleren)

Een aantal interessante websites

- www.dayaweekschool.nl
- www.hetabc.nl/begaafdheid
- www.talentstimuleren.nl
- www.hoogbloei.be
- www.rcsw.nl/maatwerk-opleidingen/ritha
- www.hettalentlab.nl
- www.hb-in-zicht.nl
- <http://blink-uit.nl>
- www.novilo.nl
- www.slimeducatief.nl
- www.festivalvantalent.nl
- www.gekendtalent.nl/
- www.het-talent.nl/
- www.amosonderwijs.nl/amosunig
- www.symbaloo.com/mix/hbstart
- www.slimbegaafd.nl
- www.phi-lab.nl
- www.hoogbegaafdheidstelefoon.nl
- www.dednkrs.nl

- www.brightkids.nl
- <http://ontwikkelingsvoorsprong.info>
- www.breinsteyn.nl
- www.hiq.nl
- <https://makereducation.nl/>
- www.deverrijking.com
- <http://iederkindeentalent.nl/>
- www.talento.nu/
- www.hobega.nl/

Ook de inzet van **denkspellen** waarbij de geluksfactor kleiner is dan de factor ‘behendigheid en inzicht’ en er specifieke vaardigheden (zoals de executieve functies) worden gestimuleerd, wordt aangeraden. Hier een lijst met in DWS en DD beproefde denkspellen:

Uitdagend (bord-)spelmateriaal

Ruimtelijk inzicht, strategie, creatief en logisch denken

- Qwirkle of Qwirkle Cubes
- Tantrix
- Khet 2.0 of Laser Game
- Castle Logix of Tricky Tower
- Set
- Swish
- Rood Wit Blauw
- Chocolate Fix
- 845 combinations game
- IQ Puzzler / Twist / Splash / XOXO / focus / Blox / Candy / Link / Fit / Cabin / Stars
- Tridio en Tridio-C
- Vlotte Geesten (1 en 2)
- Pentago
- Patchwork
- Machi Koro
- Rollercoaster Challenge
- Gravity maze
- The Game
- Azul
- The Mind
- Dixit (plus uitbreidings-sets)
- Creationary
- Concept
- Expeditie Moendoes, zie <http://dejongeakademieonwheels.nl/bestel-het-spel>
- Mount Everest Game (Coöperatief spel)

Bijlage 2

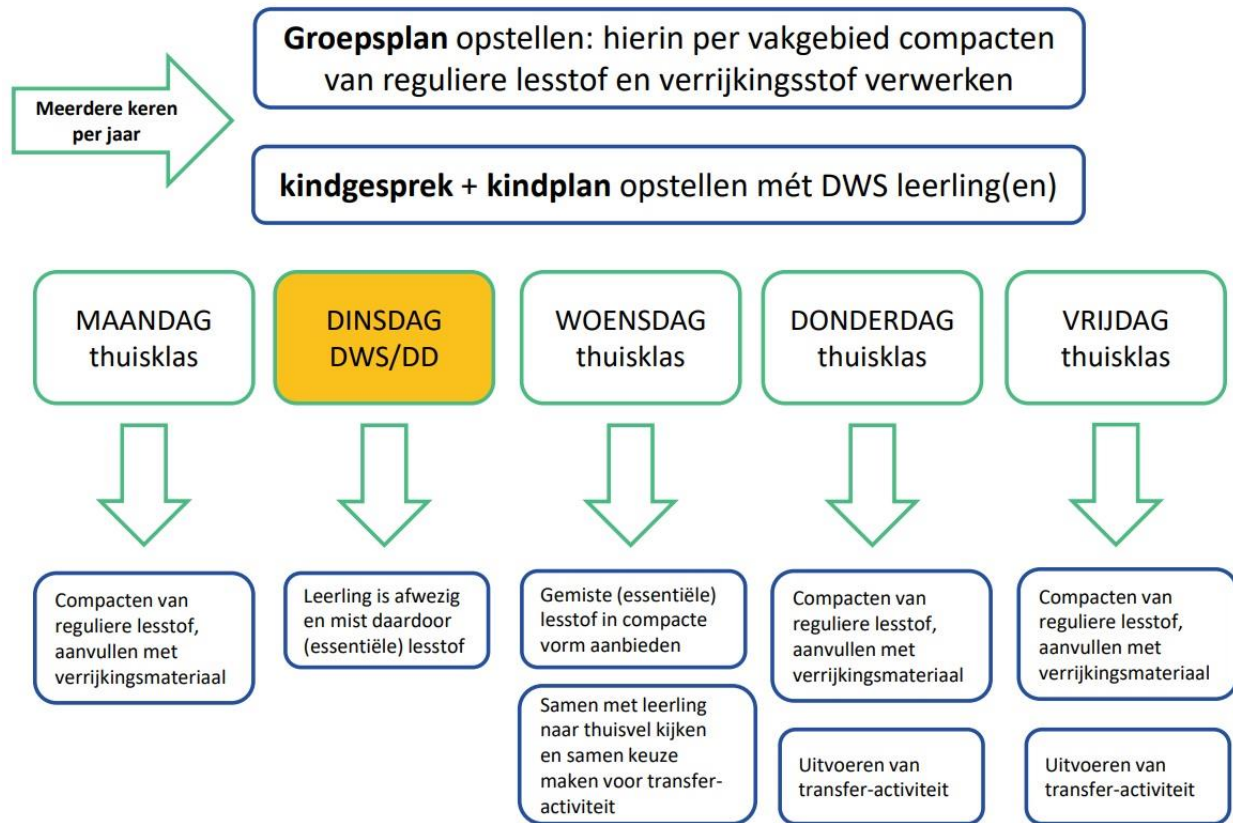
Taxonomie van Bloom (lager en hoger orde denken)¹

¹ Voor concrete voorbeelden van vraagstellingen bij deze zes denkniveaus kun je terecht op www.talentstimuleren.nl. Ook vind je hier handvatten hoe je de taxonomie van Bloom in kunt zetten binnen je groep.

Bijlage 3

Voorbeeld van omgang met een DWS of DD-leerling in de thuisklas ²

² In dit voorbeeld gaat de leerling op dinsdag naar DWS of DD. In de praktijk kan dit ook de een andere dag zijn.

Bijlage 4: DWS en DD doelkaarten

Hoe
leer
ik?

- Ik kan en wil leren
- Ik regel mijn werk
- Ik motiveer mezelf

Hoe
denk
ik?

- Ik stel vragen
- Ik gebruik mijn fantasie
- Ik zoek antwoorden
- Ik denk als een programmeur

Hoe
werk ik
samen?

- Ik zet me in
- Ik stem af
- Ik houd rekening met mezelf en de anderen

Hoe zie
ik
mezelf?

- Mijn blik is open
- Ik sta stil bij wat ik doe

Hoe leer ik?

Ik regel mijn werk

Ik denk eerst na over het doel en maak een stappenplan
Ik stel mezelf haalbare doelen
Ik pas mijn werkwijze aan of vraag hulp als iets niet lukt
Ik zet door tot ik mijn doel bereikt heb/ik maak mijn werk af

Ik kan en wil leren

Ik laat mezelf graag uitdagen
Ik durf fouten te maken: die horen erbij
Ik zet door ook als ik niet weet of ik het kan

Ik motiveer mijzelf

Ook als het werk minder leuk is ga ik het **toch** doen omdat ik weet dat het me iets oplevert
Ik begin uit mezelf met mijn werk en houd mijn aandacht erbij

Hoe denk ik?

Ik stel vragen

Ik wil **echt** weten hoe iets in elkaar zit
Ik blijf doorvragen tot ik het antwoord **echt** weet

Ik gebruik mijn fantasie

Ik durf nieuwe dingen uit te proberen (wat zou er gebeuren als...)
Ik wil/durf mijn ideeën te delen
Ik bedenk nieuwe, leuke dingen om te doen of te maken

Ik zoek antwoorden

Ik haal uit alle informatie dat wat ik nodig heb
Ik neem niet alles zomaar aan
Ik kies de juiste oplossing en kan uitleggen waarom

Ik denk als programmeur

Bij een nieuw vraagstuk bedenk ik: wat weet ik al
Ik kan gestructureerd en stap voor stap werken

Hoe werk ik samen?

Ik zet me in

Ik toon initiatief
Ik help anderen
Ik stuur andere kinderen aan en vraag ze mee te doen
Ik voel me verantwoordelijk

Ik stem af

Ik overleg met mijn groep hoe het gaat
Ik houd me aan de afspraken en besluiten
Ik luister naar wat iemand zegt/ laat de ander uitpraten

Ik houd rekening met mezelf en de anderen

Ik kom op voor mezelf
Ik kan bemiddelen als we het niet eens zijn

Hoe zie ik mezelf?

Mijn blik is open

Ik stel anderen op hun gemak
Ik kan mijn mening bijstellen als ik merk dat ik informatie mis
Ik probeer te begrijpen wat de ander bedoelt

Ik sta stil bij wat ik doe

Als iets misgaat kijk ik eerst goed naar mijzelf
Ik houd rekening met de gevoelens van anderen en gedraag me daar naar
Ik weet wat ik voel
Ik kan mijn grenzen aangeven